

TANÍTÓBARÁT.

HAVI KÖZLŐ.

SZERKESZTI ÉS KIADJA :

SZILLI BENEDEK.

IV. évf.

Április.

4. szám.

Tartalom :

1. Husvétii szózat a tanítókhöz. Irta: *Madarász.* —
 2. Inkább türjünk. — 3. A tanítók nyugdija. — 4. Meghívás. — 5. Irodalom. — 6. Ujdonságok. — 7. Társalgó.
- A boritékon: Szerkesztői üzenetek.

GYÖR, 1889.

TANITÓBARÁT.

Havi közlő.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Előfizetési ára:

Fél évre . . . 1 frt.

Egész évre . . . 2 frt.

Egy oldal hirdetés 5 frt.

Április.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A lap szellemi és anyagi részét illető küldemények így czimezendők: „Tanítóbarát” szerkesztőségének Győrött.

Husvétii szózat a tanítókhoz.

Hallelujah! Feltámadt! Hála legyen az Istennek!

E szózat hangzik most a keresztények millióinak ajkán! e kiáltás tör ki gyermek, ifju, öreg dagadó kebléből; s az örvendetes ígét szerteszét viszhangozza az egész természet: a rügyszűző fa, a pezsdülő vetés, a fodros habu csermely, a visszatért fecske, a kibuvó lepke, mind, mind ezt hangoztatják ezerféle hang- és színváltozatban. Hallelujah! Szétpattantak a télkirály által felrakott vastag békók, a tar ágakat a tavasz-tündér meleg csókja illette, lefoszlott a mezőről a fehér szemfedő, a föld ereiben lüktetni kezd az életnedv, vége a számkivetés szomorú idejének, a megdermedt tetem megelevenedik: minden lépten-nyomon a feltámadás képével találkozunk.

A sápadt arcú beteg megmozdul kinos nyoszolyáján, sötét szemében a remény lángja fellobog, repesve emelkedik fel, s mintha nem is szamaritán kezek vezetnék, hanem szárnyakkal repülne, úgy siet a szabadba, hogy a nap sugaraiban megfürdethesse kábult fejét; keble dagad, tüdeje tágul, oh! oly édes, tele szívnia magát a tavasz illatával, az ébredő természet fűszerével, a márczius rettenetességeinek kiállása után. Hallelujah! Hála legyen az Istennek!

A sokat böjtölt szegény is elővánszorog hideg czellájából és ujuló bizalommal vágja bele kapáját a fölüngedt földbe; s érzi, hogy bágyadt izmaiba újra beletér az erő, az élet, a mint a felhasított hantból az édes anyaföld illata érinti érzékét. Hallelujah! Föltámadás!

Igy vegyíti bele minden halandó a maga érzeméneit a hasvét megszentelt örömeibe.

A legfásultabb emberkebelben is megmozdul valami elnyomhatatlan érzés, a reménység, a bizalom, az életkedv gerjedelme, s a szegény, sokszor csalódott szívnek odasugja: Higyj, remélj, szeress! kelj ki a világgyűlölet, az elkeseredés, a kétségbeesés sötét zugolyából, menj ki ismét testvéreid közé és karold át őket szerető kebelled s nyomd ajkukra a kiengesztelődés csókját! Hidd el, az élet nem hiábavaló, csak ne keresd oly messze a czélját! Boldog akarsz benne lenni? Boldogíts másokat! Szerettetni akarsz? Szeresd azokat, kiket Isten környezetedbe adott; s nem fogsz az élet czéltalansága fölött panaszkodni. Hallelujah!

Hát te szegény tanító? kinek ajkairól először hangzik el az örvendetes ének a hívő sereg előtt, mily érzelemmel mondd azt ki? Oh, ki venné neked rosz néven, ha az egyházi öröm érzelmébe, szorult keblednek fájdalmas sóhaja is belevegyül? Feltámadás!... mikor a te életkörödben még a lenézetés, közöny és szükölködés kedvölő szelleme borong! Mikor repülni vágyó lelked szárnyaira a megélhetés súlyos gondja tapad! Mikor az érzéketlen tömeg szenvedéseidet még gunnyal is tetézi!...

Ne csüggedj! A mely ügynek martyrjai vannak, annak elmaradhatlan a diadalma; érdem után jutalom, küzdés után győzelem, szenvedés után öröm, böjt után ünnep, ez a társadalom örök törvénye, mit az

Üdvözítő e szavai is kifejeznek: Ti kicsinyhitűek! nem tudjátok, hogy ezeket kellett szenvednie a Krisztusnak, és úgy menni be mennyek országába?

Bizalom tehát! Bizalom nemcsak az égben, hanem önmagadban is! A társadalom részvétangyala már odaült ügyed koporsója mellé, a követ elhengeríté róla s várakozó tekintete rád van irányozva! De ne várd, hogy ő segítsen fel kőpárnádról. Ön erejéből támadt fel Krisztus; neked is saját erődből kell felemelkedned. Az emberiség meglátta nyomoruságodat, megbámulta küzdelmeidet, s megkönnyezte szenvedéseidet; részvéttel nyújtja jobbját, de magadnak kell talpra állanod.

Beszéljünk köznyelven! Nincs veszedelmesebb önámítás, mint ha egy osztály a többi osztályoktól várja felemeltetését. Egyéneket előre tolhat a protekció, személyeket felemelhet a föld hatalmasainak kegye; de egész osztályok csak önmaguk erejéből juthatnak előbbre. Valamint az arisztokrácia nem a fejedelmek kegyéből jött létre; valamint az iparosok nem kiváltságlevelek, a kereskedők nem szabadalmak s egyed-áruságok által vergődtek jólétre; valamint a papság nem az adományban kapott birtokok által emelkedett befolyásra: úgy a tanítóság se remélje soha, hogy önmaga munkáján, érdemén kívül és nélkül javíthatja meg helyzetét.

Tehát értsd meg, kedves kartárs! Előbb belső feltámadás, azután külső; előbb szellemi emelkedés, azután anyagi; előbb erkölcsi megújulás, azután társadalmi! Ha majd az emberiség azon erényeket szemléli rajtad, melyek hivatásod ékességei; ha teljesen ki tudsz vetkőzni azon ócska alakból, melyben a magyar népszinműirodalom megörökített; ha a népnevelő diszes nevét a szó valódi értelmében sajátodnak mond-

hatod: akkor ne félj, még a legridegebb szükkeblűség, a legkajánabb irigység sem tagadhatja meg tőled azon anyagi és társadalmi előnyöket, melyek hivatásod czimén jogosan megilletnek.

Ne neheztelj! Nem a szivtelen szemrehányás köve ez, melyet ellenség dob feléd, hanem a testvér intése, melyet azon óhajjal mond ki, hogy bár minél kevesebb érezze magát általa találva. Akkor csakugyan nem messze volna a feltámadás.

S ha addig még szenvedned kell, — daczára, hogy lelkiismereted tanusága szerint a saját hibádon kívül, — vigasztaljon meg azon tudat, hogy bár nem a legkönnyebb, de legérdemteljebb: a közügyért szenvedni.

Madarász.

Inkább türjünk.

Lapunk t. olvasói bizonyára már tudják, hogy az idén nem lesz egyetemes tanitógyűlés.

A III. egyetemes tanitógyűlés kebeléből kiküldött végrehajtó-bizottság központi választmánya m. hó 23 án tartott ülésén így határozott nagy bölcsen. Szt.-István örvendetes napján lesz végrehajtó-bizottsági nagygyűlés, ebben részt vehetnek a tanító-egyletek képviselői, elmondhatják szivök fájalmát — punctum. Hát bizony ez elég sajnos dolog.

Előbb nagy hű-hót csapnak épen a fővárosi tanítók saját lapjukban, az összes fővárosi és vidéki sajtó pártolja az eszmét, felhívják a tanító-egyesületeket, hogy nyilatkozzanak, — azután, mikor a lapok hónapok óta állandóan foglalkoznak az ügygyel és egyik is, másik is kívánja, hogy „legyen“, midőn az eszme élénk viszhangra akad országszerte és a tanító-egyesületek többsége a dolog mellett nyilatkozik: akkor kapja magát az a néhány szál ember és kimondja nagy bölcsen, hogy hát az idén nem lesz; mert a 21 több, mint az országban működő tanítók zöme, ezeknek pedig nem kell, beérik ők a végrehajtó-bizottsági gyűléssel, a tanitóság várhat.

Várhatunk, hiszen oly kedvezők a mi viszonyaink, oly rózsásak a mi körülményeink, hogy egy esztendő nem mind a világ.

Persze azt nem vették a jó urak tekintetbe, hogy a szenvedőnek minden percze kinos, vagy hogy egy év alatt oly dolgok történhetnek, melyeket azután évtizedek múlva sem lehet többé megváltoztatni.

Egyetemes gyűlés sohasem lett volna szükségesebb, mint épen az idén.

Ott van a nyugdíj-törvény revíziója, küszöbön áll, a miniszter ur szavai után itélve már biztosra vehető, hogy az egész revízió, mint későbbi cikkünkben kifejtjük, épen oly szűkkeblű lesz, mint volt eddig; mert nem érzik a mi jajainkat és bajainkat, nem tudják, hogyan kellene és lehetne rajtunk segíteni, de azért mi türjünk és hallgassunk, nem is akarják, hogy mi is hozzászólhassunk a saját ügyünkhöz, a saját érdekünket oly közéről érintő dologhoz.

Nos hát vannak a vidéken tanítók, kik egyenesen kimondják, hogy, a fővárosi tanítók mellőzésével, tartssunk egyetemes tanítógyűlést a vidéken. A pécsi derék „Néptanoda“ hatalmas vezércikkben kifejti: 1. Hogy a központi választmánynak határozata, miután ilyen bizottság létezését el nem ismerjük — jogtalan; de jogtalan azért is, mert a választott tagoknak még csak egyharmad része sem volt jelen. 2. Az elhalasztás mellett felhozott indokok és érvek között nincs egyetlen egy is, mely az alaposságnak még csak látzatával is bírna, hanem ellenkezőleg kicsinységöknél fogva a magyar tanítóságra nézve lealázók. 3. Törekedjék a vidéki tanítóság oda, hogy magát minden jogtalan gyámkodás alól emancipálja s rendezzen egyetemes gyűlést a maga erejéből és a maga körében. 4. Ha a központi választmánynak nem is kell az idén egyetemes gyűlés, mi még sem felelünk erre azzal, hogy nekünk meg végrehajtó bizottsági nagygyűlés nem kell — bár előttünk semmi értékkel sem bír, mert határozatai soha sem birhatnak általános jelleggel és súlylyal.

Eddig kedves laptársunk négy pontba foglalt véleménye ...

Szent igazság rejlik minden egyes pontban. Csakhogy a tanítók e g y s é g e előttünk minden egyéb érdek fölött áll.

I n k á b b t ü r j ü n k , s e m m i n t p á r t o k r a s z a k a d j u n k !

Nem tehetünk róla, ki kell mondanunk, hogy a fővárosi testvérek rutul bántak el velünk, rászedtek bennünket, amennyiben először kipuhatolták kívánságunkat, azután akarattunk ellenére cselekedtek; de inkább türjük az ő botlásukat, türjük egyelőre a mi sanyaru sorsunkat is, csak szakadás ne álljon be köztünk; mert ennek átoksulya alatt leroskadnánk végképen.

Mi a békét akarjuk, azért im közöljük még a végrehajtó-bizottság felhívását is.

Ez így hangzik egész terjedelmében :

Felhívás

a hazai tanító-egyesületek- és testületekhez.

Mélyen tisztelt Kartársak !

Közel egy évtized telt el immár, hogy a III-ik egyetemes tanítógyűlés végrehajtó-bizottsága, melynek feladatául tüzetett ki többek közt a IV-ik egyetemes tanító-gyűlés egybehívása is, nagyobb tevékenységet nem fejtett ki. Fájdalommal bár, de kötelességünkhöz hiven meghajoltunk a magyarországi tanító-egyesületek többségének nyilatkozata előtt, mely nyilatkozat 1882-ben az Eötvös-alappal együtt a tanítók közös ügyeit bizalommal tette le az orsz. képviselői tanító-gyűlés kezébe.

Sajnos, hogy a közoktatásügyi kormány ismételve hangsúlyozott ígérete daczára épen az Eötvös-alapot átvevő tanító-gyűlés volt az utolsó országos gyűlés s azóta — ma már hatodik éve — a tanítók közös ügyeinek előmozdítása csakis irodalmi uton történhetett némileg s a társadalmi kapcsolatot kizárólag közös önszegélyző egyesületeink alkotják.

A magyar tanítóság évről-évre jobban érzi a szétszaggatott erők tehetetlen s eredménytelen küzdelmének átkát. Felekezeti és nyelv már is hatalmas válaszfalakat kezdenek vonni az egykor a közügyekért lelkesedésében önmagát egynek érzett tanító-világban, hajdan virágzó egyesületeink pangásnak indultak s a régi nemzedék szellemi harcához szokott tagjai új sarjat látnak felnőni maguk mellett, mely új nemzedék többsége előtt az anyagi érdekeken kívül alig van oly tanítói közérdek, mely szívét megdobbantaná s akarata erejét tevékenységre készítené. S most még borusabbnak is tünik fel a jövő, mint valaha, mert tudjuk, sajnosan tudjuk, hogy Eötvösünk költői lelkesedése többé nem támad fel, hogy a röpke szó a szadovai győzről már vesztí hatását s látjuk, hogy 25,000 főből álló tekintélyes testület ma felét sem képes megalkotni saját társadalmi osztálya érdekében annak, a mit másfél évtizeddel ezelőtt a számra gyengébb, de eszményi lelkesedésben gazdagabb régi tanítói kar alkotott.

Több magyar tanító-egyesület hívott fel minket az utóbbi időben, hogy a jelzett s jobbainktól általában érzett bajnak ellensúlyozásául emeljük fel a nálunk letett zászlót. Nem habozunk. Az

országos képviselői tanító-gyűlés működő bizottság hátrahagyása nélkül mult ki, maga az Eötvös-alap osztó-bizottsága is jogilag nem, csak jobb hiányában megtüretve működik: a magyarországi tanítók egyetemes akarátának letéteményezői jogilag e perczen csak a mi bizottságunk s hűtlen sáfár lenne ez a bizottság, ha a közérzet által sugalt felhívást meg nem hallgatná s visszariadna az akadályok előtt, melyek a magyar tanítói kar együttes s hatalmas felszólalásának jelenleg utjában állanak.

Kötelességünket teljesítve, de egyuttal bizalommal hívjuk fel ennél fogva a magyarországi tanító-egyesületeket, illetőleg testületeket, hogy a magyar tanítók közügyeinek megbeszélése végett f. 1889. évi Szent-Istvánnapján, augusztus hó 20-án, — a „Népnevelők Lapja“-ban, valamint a többi hazaiszak-és napilapokban — annak idején közzétéendő helyen s időben Budapesten tartandó nagygyűlésünkön küldötteik által magukat képviseltetni sziveskedjenek.

A jelzett tanítógyűlés főtárgyai lesznek:

1. Az osztatlan népiskola tanterve és tankönyvei.
2. Az orsz. tanítói nyugdíj-törvény revíziója.
3. A IV-ik egyetemes tanító-gyűlés és a tanító egyletek országos szövetsége eszméjének megbeszélése.
4. Az esetleg elhatározandó egyetemes tanító-gyűlés tárgysorozatának megállapítása.
5. Az Eötvös-alap ügye.
6. Egyes, halasztást nem tűrő reformeszmék megvitatása s azok megvalósítása érdekében a szükséges lépések megtétele.

Óhajtandó, már csak a gyűlés sikere érdekében is, hogy e nagygyűlésen minél több tanító-egylet, illetőleg testület vegyen részt. Ennél fogva felkérjük Önöket, szeretett Ügytársak, hogy abban az esetben, ha küldötteik személyesen nem jelenhetnének meg, az egyesület véleményeit a kitűzött tárgyakról írásban, vagy budapesti meghatalmazottjaik által f. é. július hó 15-ig akár Lakits Vendel elnökhöz (lak. Budapest, VI. ker. Érsek-utca 4. sz.), akár pedig Somlyay József titkárhoz (lak. Budapest, I. ker. Alkotás-utca 19. sz.) beküldeni sziveskedjenek. Ide küldendők egyébiránt a megbízó levelek, valamint a gyűlés tárgyaival néző felvételt kívánt újabb indítványok is.

A III. egyet. tanítógyűlés határozata értelmében joga van minden hazai tanító-egyesületnek, illetőleg testületnek (a főváro-

siak kivételével) e nagy gyűlésünkre minden tíz tag után egy képviselőt küldeni; sőt joga van e nagy-gyűlésünkön bármely tényleg alkalmazásban levő tanítónak, tanárnak, illetőleg tanító-nőnek is megjelenni. Ilyenek azonban, mint nem megbizottak, csak tanácskozási joggal bírnak a gyűlésen.

Tisztelettel kérjük a tanító-egyesületeket, illetőleg testületeket, hogy a mennyiben fővárosi ügytársak által képviseltetnék magukat, képviselőiket azon fővárosi tanítók sorából válasszák, kik a végrehajtó-bizottság közp. választmányának nem tagjai. Képviseltetés tekintetében a végrehajtó-bizottság elnöke vagy titkára mindenkor szíves készséggel nyújt felvilágosítást a hozzáforduló egyesületeknek.

Tisztelettel hozzuk egyuttal tudomására ügytársainknak, hogy bizottságunk a vidéki vendégek elszállásolásáról lehetőleg gondoskodni fog.

Maradtunk kartársi üdvözlettel
Budapestben, 1889. márczius 23.

A III. egyetemes tanító-gyűlés végrehajtó bizottsága nevében :

Lakits Vendel,
elnök.

Somlyay József,
titkár.

A tanítók nyugdíja.

A képviselőház közoktatásügyi bizottsága Firczak Gyula elnöklete alatt április 2-án ülést tartott. Jelen voltak a kormány részéről: gróf Csáky Albin, Berzeviczy Albert, Gönczy államtitkárok és Hanzély számvevőségi főnök.

Napirendre került az országos tanítói nyugdíjintézet 1887. évi állapotáról szóló miniszteri kimutatás ismertetése.

Kovács Albert előadó jelentést tett az „Orsz. tanítói nyugdíjintézet“ 1887-iki állapotairól. A nevezett évben az intézetnek volt 14,062 fizető tagja és csak a kerekszámokat írva ki: 6.223,000 frt tőkéje, 741 ezer frt bevétele, 214 ezer frt kiadása, tehát a folyó jövedelmeiből 526 ezer frtot tőkésített. Ezen intézetnek oly nagy jövedelme van, hogy nem a mostani, hanem a valaha, talán 32 év múlva elérendő legmagasabb kiadását is képes volna fedezni a mostani rendes jövedelmének kétharmadából.

Az ilyen természetű intézetnél a nyugalmazottak legmagasabb létszáma, amilyen túl aztán nem emelkedik, 25 év alatt

szokott előállani, tehát itt 1899. végére. Ezen év végén lesz az intézet bevétele: 1.035,000 frt; a kiadása pedig 493 ezer frt; sőt az előadó több oldalú számításával kimutatja, hogy akkor a bevétel még sokkal nagyobb, a kiadás pedig sokkal kisebb lesz.

Az ily nagymérvű tőkegyűjtésnek nincs semmi célja; a jelen nemzedék érdekét nem kell annyira feláldozni a jövő generáció érdekének; hadd jusson az élet terhéből annak is. Ha a nyugdíj-törvény változatlanul marad, akkor 1895. végén minden befizetést meg lehet szüntetni, mert az intézet az akkori kamat jövedelméből képes lesz a valaha elérhető legmagasabb kiadást fedezni.

Előadó ajánlja, hogy az intézet bevételei és kiadásai helyesebb arányba hozassanak: egyfelől a bevételek leszállítása, másfelől a kiadások emelése által. Ez többféle kombináció szerint eszközölhető, melyek közül az előadó kettőt mutat be.

Az első a következő: az iskola főntartó testületek, a felső nép- és polg. isk. tanítói állomások után továbbra is 12 frtot, de a népis k. tanítói állomások után 12 frt helyett csak 7 frtot fizessenek és az egyszer s mindenkorra fizetett díjak se a községektől, se a tanítóktól ne szedessenek. Ellenben a népis k. tanítók legmagasabb nyugdíja 300 frtról 400 frtra, a felső nép- és polgári iskolai tanítóké 400 frtról 800 frtra emeltessék, mivel ezek kétszer akkora díjt fizetnek, mint amazok. Az özvegyek nyugdíja 40 %-ról 50%-ra, a félárvaké 25 frtről 40 frtra, az egész árváké 50 frtről 70 frtra emeltessék különbség nélkül. E művelet után az intézet bevétele lesz 1899. végén 928 ezer frt s ezzel szemben a legmagasabb kiadása 1915. végén 750 ezer frt. Ez a kulcs egészen egy alapon áll a mostanival.

A másik kombinációja előadónak az, hogy a tanítók fizetéseikkel arányban nyugdíjaztassanak, egészen azon kulcs szerint, amely Magyarországon az állambiztosítottnokokra nézve el van fogadva. A tanítók fizetésében fennálló végtelen tarkaság miatt kerek száz forintokra kikerekített tíz osztályt kellene közöttük felvenni, kezdve a 300 frton s végezve az 1200 frton. Ezen kulcs alapján a biztosított egész összeg, teoretikus számítás szerint, 10.546,500 frt volna s az 1915-től kezdve előálló legmagasabb kiadás 1.037,907 frtot tenne. Ennek biztosítására az egész biztosított összegnek 492%-a, kerek számban 5% volna szükséges, mint évi befizetés. Ha ehhez mind a tanítók, mind

a községek a biztosított egész nyugdíjnak 1—1⁰/₁₀-ával járulnak s a mostani jövedelemforrások is fentartatnak, akkor 1890-ben lesz az intézet bevétele 734,606 forint. Ebből 527,325 frt az új kuleszerinti biztosítások fedezete és 207,281 frt a már esedékes régi alapu nyugdíjak fedezete lesz mindaddig, míg a most nyugdíjazottak lassanként kihalnak, vagy az árvák felnőnek; azontúl ez a pénz is az intézet javára esik s bevétele a tőkésítések által folyvást növekedik, úgy, hogy 1915-ben jóval felül fogja haladni az egy millió frtot. Az előadó ezen utóbbi megoldást tartja helyesebbnek.

Az intézet ezen nagymérvű elgazdagodása úgy történhetett meg, hogy a befizetések aránytalan nagyok voltak s a biztosított összegnek 15, 17, 21 és 51 százalékát tették, holott 5 százalék is elég lett volna.

Az előadó nézete szerint a 150,000 forint államszegély is legalább egy ideig elvonható és egyéb népnevelési célra fordítható.

Midőn e beható tanulmányról tanuskodó jelentést olvastuk, előre tudtuk, hogy egy dolgot bizonyosan el fogunk érni, azt, hogy hazafias kormányunk hajlandó lesz a 150,000 frt államszegélyt elvonni és egyéb célra fordítani. Azt azonban nem vártuk, hogy a kedvező körülmények között majd azt mondják, fizessenek a tanítók is, a községek is évenként kevesebbet és adjunk a néptanítóknak 300 frt nyugdíjat.

Mindent megtesznek, csak azt nem, hogy a tanítók nyugdíját emeljék.

Megadjuk mi már szívesen azt az 5 frtot, a községek is örömmest fizethetik azt az évi 12 frtot, hiszen evvel lerázzák a tanítót a nyakukról és nem kötelesek neki adni semmit, mondjuk, inkább hagyják meg az évi járulékokat úgy, amint vannak, csak emeljék a nyugdíj összegét legalább 400 frtra.

Ott, hol a község elég méltányos és kiegészíti az állami nyugdíjat a tanító fizetésének erejéig, ott még hagyján; de mit csináljon egy szegény, szerencsétlen család, mely községe részéről mit sem nyerhet, avval a szégyenletes 300 frtnyi nyugdíjjal? Még ha az ország ereje nem engedi, hát türünk és remélünk; de hát az alap a mi vérünkben oly nagygyá nőtt, hogy kívánságainkat könnyű szerrel ki lehet elégíteni, hát miért a szükkeblüség?

Méltányosságot kérünk!

Meghívás.

Az országos magyar zsidótanító-egyesület győrvidéki köre f. évi április hó 21-én délelőtt 9 órakor Győrött az újvárosi zsidóiskola ipartermében értekezletet tart, melyre van szerencsém a kör t. tagjait és a tanügy barátait teljes tisztelettel meghívni.

T á r g y a k :

1. Az egyesület vagyionforrásainak szaporítása. Előadó Pfeiffer Mór.
2. Hitoktatás felekezeti és közös népiskolákban.
3. Melyek az országos egyesület által kiadott olvasó- és egyéb könyvek fény- és árnyoldalai. Előadó Szőgyi G. Vilmos.
4. Indítványok.

Vidéki tagok írásban is közölhetik velünk egyik-másik tárgyra vonatkozó véleményüket.

Kelt Győrött, 1889. április hó 15-én.

Schön Bernát,
körelnök.

Irodalom.

Magyar nyelvtanítás. Irta Deme Károly, felső leányiskolai igazgató. Budapest—Pozsony. 1889. Kiadja Stampfel Károly es. és kir. udvari és kir. akad. könyvkereskedő. Ára 60 kr.

Ebben a bábeli nyelvzavarban igazi örömmel és élvezettel tanulmányoztuk e minden tekintetben szép és nyelvünk mostani fejlődési korszakában éppen időszerű és szükséges munkát, mely alaposan, folyékony nyelvezettel és ritka elmeállal kiterjed mindenre, mi a háladatos tárgy körébe vág. Szinte sajnáljuk, hogy mutatóvánnyal nem szolgálhatunk, miután ezt lapunk nagyon szűk tere éppen nem engedi. De célunk itt nem is az, hogy egyegy töredékét az igen érdekes könyvnek bemutassuk, hanem az, hogy a legmelegebben ajánljuk tanítótársaink becses figyelmébe. Szerezzék meg, tanulmányozzák behatóan és oly szellemi tőkére tesznek szert, melynek kamatait gyermekeink és ezekben a nemzet, a haza fogja élvezni.

Ugyan e nagyhirű czég kiadóhivatalában megjelent: **Gróf Csáky Albin közoktatásügyi magyar kir. miniszter ur arczképe.** Ára 2 frt.

A kép rendkívül sikerült. A közoktatásügy mostani zászlóvivőjének szép alakja, valamint igazi magyar arcvonásai annyira

kidomborodnak. hogy becsületére válik a kiadónak és ama műintézetnek, mely a magyar ízlést és haladást evvel előnyösen bemutatja.

A magyar néptanító mindig a kegyelet és remény vegyes érzelmeit táplálja azok iránt, kik a közoktatásügy élén állanak és a népnevelés nemzeti lobogóját hordozzák: azért is kívánjuk, hogy ne legyen iskola, melyben e diszes arczkép hiányzik. Lássák és tanulják tisztelni gyermekeink is azon férfiakat, kik értök élnek, a nemzet legszentebb ügyének szentelik életüket.

Figyelmeztetjük lapunk t. olvasóit, hogy **Bolanden munkái**, melyek a keresztény világban feltűnést okoznak, Dvorzsák János kiadónál kaphatók Budapesten, Donáti-utca 6. szám. Akik Bolanden összes munkáira diszkötésekben: havonkint 3 frtos részletben 10 frttal törleszthető 100 frttal előfizetnek, 10 hazai fénynyomatot kapnak portómentesen s 6 frt beküldésekor a három leg szebb métermagasságu olajnyomatot (Jézus, Mária és a szent Csálád) kapják.

Ugyan e képek melyek lenyomatával szolgálhatunk, miután a kiadóhivatal néhányval kedveskedett nekünk és így mondhatjuk, hogy különösen Krisztus és a szent Csálád épenséggel nagy szerűnek mondható, diszramákban is kaphatók, darabja 25 frt, a vasuti költségeket a megrendelő fizeti. A főt. lelkészkező papság a szokásos kedvezményekben részesül.

Özvegy Fáy Gusztávné megrendelési felhívást bocsátott közre, Fáy András, a magyar irodalom és közélet e legnemesebb fiának összes munkáira.

A műveket dr. Koltai Virgil rendezi sajtó alá, ki a nagy író életét és tevékenységét jól ismeri és az általa írt életrajzban méltatja.

Megrendeléseket és előfizetési pénzeket a „Havi füzetek“ kiadóhivatalához kell küldeni Budapestre, II. Donáti-utca 3 sz. A kiadás mintegy 500 ivre fog terjedni, ötives és kétheti füzetekben. Egy-egy füzet ára 40 kr. E nagy író szellemi kincsei nem szorulnak a mi szerűny ajánlatunkra.

A **„Magyar dal-album“-ról**. Nem érdektelen, hogy Magyarországon egy nem zenész ember, évek hosszú során át fáradozik a magyar népdalok gyűjtésével. A nevezett gyűjtő Limbay Elemér (Limbeck Ferencz) név alatt eddig 1000-nél több dalt gyűjtött és adott ki „Magyar dal-album“ czimen, mely dalokhoz a szövegeket „Magyar daltár“ czimen azért adta ki külön,

mert egy-egy dallamhoz némelykor 6–8 különféle szöveget is talált. Az érdekes mű úgy keletkezett, hogy mintegy 15 évvel ezelőtt, Limbeck saját szórakoztatására magyar népdalok gyűjtéséhez fogott. E célból megfordult több vidéken, hol hallás után följegyezte a dalokat, leírta a szövegeket úgy, hogy rövid idő alatt mintegy 300 dalnak — köztük olyanoknak, melyek addig sehol sem jelentek meg — jött birtokába. Nehogy az ilyen hazafias magyar dalok elveszszenek, elhatározta magát a hazai kiadókhöz fordulni, hogy népszerű olcsó kiadásban adják át, a népdalkedvelő közönségnek. E tervével L. hajótörést szenvedett, mert zeneműkiadóink hazafias célból — ha mögötte nem látják az aranyokkal telt zsákokat — nem tesznek meg semmit sem. Mit volt, mit tennie. Litolf Henrik braunschweigi német czig tulajdonosához fordult, ki előzékenyen fogadta az ajánlatot s rövid idő múlva 200 magyar dal bejárta Európát.

A siker nagy volt s így Limbay újult erővel folytatta megkezdett művét s fárad még most is, mert határozott terve és szándéka legalább is 2000 eredeti dalt adni ki. Most már nagyobb apparátussal dolgozik s nemcsak hallás után leírt népdalokat ad ki, hanem felszólítja a közönséget, küldjenek be eredetieknek ismert dalokat. A felszólítások nagy sikerre vezették a derék gyűjtőt, mert minden oldalról küldenek hozzá szebbnél szebb népdalokat. Mint értesülünk, nagy munkájában különösen a néptanítók, kántorok és lelkészek nyújtanak neki legtöbb anyagot a feldolgozáshoz. Kustár Ignác, kegyesrendi áldozár egymaga 250 dalt küldött be a nagy munkához.

Eddig 5 kötetben 1000 magyar népdallam s a szövegeknyv 5 kötetében háromszor annyi népdal jelent meg. Jelenleg a hatodik kötetben dolgozik, melynek befejeztével 1200 népdallam és a megfelelő szöveg lesz kinyomtatva.

Miután most már Magyarországon is talált vállalatához kiadót, Litolf után Hennicke Rezső győri könyvkiadó vette át az érdekes és felette becses gyűjteménynek kiadását.

A dallamok — igen helyesen — lehetőleg könnyű modorban tétettek le zongorára, hogy elterjedésük könnyebben eszközlössék.

A közönség kényelmére van, hogy az egyes köteteket füzetekben is megszerezhessék, mely esetben egy füzet (20 dallam tartalommal) jelenik meg s 25 kr. előfizetés útján rendelhető meg Hennicke Rezső könyvkiadó útján Győrött.

Meg kell jegyeznünk, hogy a zongora-részt *Nemesovits Antal* képezdei zenetanár csinálja meg, ki zenei szakavatottsággal teszi le az egyes dallamokat; *Limbay E.* pedig, ki fáradhatlan műve létesítése körül, tisztán hazafias szempontból vezérelve, az ügy iránti lelkesedésből igyekszik vállalatát virágzóvá tenni.

„Z. L.“

A csecsemő tápláltatásáról és azon káros hatások, melyek a nőre háramlanak, ha az nem szoptat, habár egészsége azt megengedhetné is. Dr. *Berger Ignác*, orvos, sebész, szemész és szülész tudor, nőgyógyász, a m. k. tud. egyetem első szülészeti és nőgyógyászati kóroda volt segédorvosa. Ezen népszerű dolgozat mindazon gondos anyák figyelmébe ajánlatik, kik egészséges sarjakat akarnak nevelni és kik saját egészségükre is tartanak valamit, mert csakis egészséges, ép törzs hozhat egészséges gyümölcsöket érlelésre, és az egészséges mag, melyet elvetünk, csak jó talajban jut érvényre. Ezen két ivre terjedő dolgozatban mindazon tapasztalatok és tanácsadások vannak leírva, melyek szabatos észlelésen alapulva, hosszú évek során tüzetesen meg vannak figyelve a csecsemő tápláltatása és a szoptatós anya egészségének fenntartási céljából, miért is minden hazafias érzelmű gondolkodó honleányok figyelmébe és megvételre melegen ajánlatik. Ára (a csinosan kiállított füzetnek) 40 kr. Megjelent és kapható: *Lampel Róbert* (*Wodianer F. és Fiai*) es. és kir. udv. könyvkereskedésében, Budapesten, *Andrássy-ut 21. sz. a.*

A német irodalom rövid története. Középközlők számára írta *Heinrich Gusztáv*. Nemcsak mint tankönyv, tanulók számára, de érdekes és tanulságos olvasmány a nagy közönség számára a jelen könyv, különösen pedig azok részére, kik a német nyelvben nem jártasak annyira, hogy német nyelven irt irodalomtörténetet olvasnának. Örömről fejezzük ki a jeles munka megjelenése felett, a melyre igazán szükségünk volt. A 165 lap terjedelmű kötet magában foglalja a német irodalom történetének legkiválóbb jelenségeit. Hogy a könyv minden tekintetben a tudomány színvonalán áll, az tagadhatatlan, valamint az is, hogy az eddigi hason szakmájú produktumok messze mögötte állanak. — Ára 1 forint 20 kr. Megjelent és kapható *Lampel Róbert* (*Wodianer F. és Fiai*) es. és kir. udv. könyvkeresk. Budapesten, *Andrássy-ut 21. sz. a.*

Újdonságok.

A győrvidéki tanító-egyesület f. é. június hó 1-én tartja az évi rendes közgyűlését. A lapunkban is közzétett pályakérdésekre 14 talpraesett dolgozat érkezett. Ez vívmány.

Stáhly György kir. tanácsos tanfelügyelő sokkal szebben tölti be állását, semmint ezt kezdetben felőle feltételezhettük volna. Csendben működik és tevékenységének már is van látszatja

Az országos zsidótanító-egyesület három évi ciklus után Szt. István napján tartja Budapesten az évi rendes közgyűlését, melynek tárgyai három részre oszlanak: egyesületi, felekezeti és általános paedagógiai kérdésekre.

Ausztriában nagy a harc az iskola jellegének megváltoztatása ügyében. Hatalmas pártok és vezérek állanak egymással szemben. Hogy ki lesz a győztes, a reactió vagy a kor szelleme, azt nem lehet még tudni; de annyi áll, hogy a végeredménytől függ az iskola sorsa — talán nálunk Magyarországon is. Mert nem hihetjük, hogy ha a szomszéd háza ég, a mienk biztonságban volna, kivált, ha még asszekurálva sincs.

A pápai jubileum megünneplése körül szerzett érdemeikért M ó c s y Antal és P e t r o v á c z József kalocsai képezdei igazgató-tanárok, kik mint néptanítók kezdték munkásságukat és lan-kadatlan buzgalommal törtek előre, a pápai szent-Gergely-rend lovagkeresztjét kapták. Gratulálunk.

A képzőintézetek tanárai kongresszust tartottak e napokban Budapesten, melyben elhatározták, hogy egyesületet alakítanak a maguk körében. Nagyon helyes.

Egészségügyi szempontból most a laptajátékot ajánlják a középiskolai tanárok országszerte. Hiszen jó, — hanem adjanak ezután kevesebb bevágni való leczkét, hogy a tanulónak ideje is maradjon a játékhoz. Lám a régiiek kevesebbet tanultak, mégis tudtak és egészségesebbek is voltak, mint a mostaniak.

Lapunk mai számából több actualis dolog miatt a tárcza és az adoma rovat kiszorult. A jövő számban pótoljuk.

Társalgó.

1. Leányokat férfiu tanítson, ez a jellem szilárdítására vezet és viszont fiúiskolában is alkalmazható a tanítónő, ez a kemény természetet kissé meglágyíthatja.

2. Az írásbeli dolgozatokat természetesen otthon kellene kijavítani; de miután a mi községeink oly silány ellátásban részesítik a tanítót, hogy ez előadás után házról-házra kénytelen járni leczkézni, vagy egyéb módon kenyerét keresni: nagyon sok tanító bizony az iskolában javít szépírási óra alatt. Különben is vannak paedagogusok, kik azt állítják, hogy az írásbeli házi feladvány fölösleges; mert. ha meg tudja azt a gyermek írni, ugy fölösleges e munka is, ha nem tudja megírni, akkor meg nem használ. Mások azon véleményben vannak, hogy a feladványok kijavítása a tanítás egyik lényeges részét képezi és így szütségképen az iskolában kell történnie. Mi egyszerűen azt mondjuk: se gitsen magán ki-ki ugy, ahogyan bir és ahogyan azt a helyi körülmények engedik.

3. Azt szeretnők, hogy a néptanító tanitana mindent a népiskolában, következésképen a hittant is, de ott, hol ezt a munkát a lelkész magára vállalta, teljesitse is. Ez utóbbi esetben a tanítónak semmi köze a dologhoz. A jó egyetértés pap és tanító között különben minden szín alatt előnyére válik az iskolának.

Lapunk buzgó pártfogói.

Farkas János, Kéthely. Fórika Ágoston, Gyergyó Fehérpatak. Tuza János, Visznek. Drejacker Ferencz, Mislény. Nyárasdy János, Jászberény. Kinál Gáspár, Kunbaja. Szentgyörgyi Gyula, Védeny. Völgyi Ferencz, Csendlak. Nagy József, Némethi. Mozgay Mihály, Felső Gözsony. Szekeres Ágoston, Udvard. Simon Ernő, Homok-Szt. György. Kátzián Gyula, Alsó-Bodony. Vunsch Ferencz, Adács. Böhm Ignác, Mohács. Knyazoviszky Gyula, Libetbánya. Imigós János, Holics. Császár Áron, Csik-Csomorta. Erdős Sándor, Fajsz. Zajgó Béla, Sz.-Katalin. Baum Fülöp, Veszprém. Pongrácz János, Gyulafehérvár. Fodor István, Csik-Csatószeg. Khern József, Fárang. Főt. Ehrlich Miksa, Körmend. Bolkay Antal, Hobgart. Chapó Mór, Túskevár. Dudaskó Jakab, Felső-Laps. Nagy Sándor, Vadkert. Melcher Gyula, Heő-Bába. Fülöp Albert, Istvántelek. Schwarz Ferencz, Szadek. Rák János, Veszprém. Schmidt János, Szíhalom. Schönfeld Mór, Veszprém Somogyi János, Szemet. Sztankó Mihály, Uj-Lubló. Bartl Ödön, Tapolczafő. (Folytatjuk.)

Felelős szerkesztő: SZILLI BENEDEK.

Szerkesztői üzenetek.

O. M., Pozsony. Készen — mehet! A többire nézve, amint csak lehet, irunk. Székely testvér, ez nemes dolog volt. — **Árpásy János, Ada.** Megkapta leveletemet? Ugy-e bár nem izlett? Közügyekben komoly igazságot mendani kétszeres szent kötelesség. — **Pfeffer József, Kaposvár.** Nagyon gepfeffert polémia az, nem kérnénk belőle. Különböben köszönjük a szives megemlékezést, talán lesz még Csicsón bucsu. — **Simon Ernő, H.-Szt.-György.** Hogy az én földieim mind oly hevesvériek! Türelem rózsát terem. Az igaz, a rózsának is van tövise; de azért megérem én azt az időt, hogy szent lesz a béke közöttünk. Fogadja üdvözlötünket. — **B. F., Veszprém.** Az ígért dolgozatot várjuk ám. — **Schön József, Budapest.** Azt a dolgozatot, vajjon „rosszak e gyermekeink?“ szeretnők közölni, mert azt tudjuk, hogy a kérdés már magában véve is eredeti, hát még a kifejtése. — **St. J., Moson.** Lesz szerencsénk? Ha csak lehet, jertek. — **G. Zs., Téth.** Rendén áll a széna? — **Sády János, Nágocs.** Kár volt visszaküldeni. Mi ujság otthon, a mi édes Somogy megyénkben? Gyermekkoromban levelet vittem Szillból Nágocsra 40 schein krajczárért, most 5 vasért Győrbe érkezik onnan egy egész cikk. Nem vállalkoznék? — **P. L., Karád.** Örülünk, hogy megnyerte tetszését, több elismerő levelet kaptunk, pedig nehezünkre esett, mert Rill testi-lelki barátunk. Hanem „Handelschaft ist keine Freundschaft“ mondja a német. Az arcképet várva várjuk. — **K. J., Szeged.** Hát így is lehet írni?! Ismerünk egy szindarabot, abban pedig egy szereplőt, kinek szava járása: „Szégyelje magát.“ Aki tanítótársának becsületében gázol, az minden lehet, csak a „Tanítóbarát“ munkatársa nem. Czikke oly helyre került, ahol hiába várja a feltámadást. — **Két magyar nevelőnő.** Sem a főváros zaja, sem a tót vidék zordonsága ne legyen képes a kedélyt nyugtalanítani. A nevelőnő itt is, ott is szent missiót teljesít. — **Petrovác József, Kalocsa.** Mikor együtt tanítókodtunk, ki hitte volna, hogy mint igazgató kettős keresztet lesz. Már ilyen a világ, kinek szük, kinek tág Nekem is van különben kettős keresztet, lévén néptanító és lapszerkesztő egy személyben. Boldog ünnepeket kívánunk neked úgy, mint minden jó kereszténynek.

